TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Kinh tế tư nhân: Gỡ rào cản - giao trọng trách

09:30 13/06/2025

Sự ra đời Nghị quyết số 68-NQ/TW ngày 4/5/2025 của Bộ Chính trị với định hướng rõ ràng về phát triển kinh tế tư nhân - đã đặt nền tảng cho một bước ngoặt chính sách mới, không chỉ cởi trói, tháo gỡ rào cản, mà còn chủ động giao trọng trách lớn hơn cho khu vực này.

Quang cảnh Diễn đàn Kinh tế Việt Nam 2025, phiên thảo luận thứ hai với chủ đề "Kinh tế tư nhân: Gỡ rào cản - giao trọng trách"

Bốn nghị quyết trụ cột

Tại Diễn đàn Kinh tế Việt Nam 2025, phiên thảo luận thứ hai với chủ đề "Kinh tế tư nhân: Gỡ rào cản - giao trọng trách", Ủy viên Hội đồng tư vấn chính sách của Thủ tướng Chính phủ, PGS. TS. Trần Đình Thiên cho biết: Khu vực kinh tế tư nhân đang từng bước khẳng định vị thế, được giao phó một sứ mệnh chưa từng có trước đây; tuy nhiên, thực lực và năng lực cạnh tranh của khu vực này vẫn đang gặp nhiều khó khăn.

Về thực lực và vị thế, cách đây vài năm, thống kê cho thấy, khu vực kinh tế tư nhân chỉ đóng góp khoảng 40 - 41% GDP. Hai năm sau, theo cách tính mới, tỷ lệ này vượt 50%. Điều này cho thấy có vấn đề trong phương pháp thống kê, nhưng đồng thời cũng phản ánh sự cải thiện về vị thế của khu vực tư nhân.

Tuy nhiên, trong khu vực này, các doanh nghiệp tư nhân nội địa ban đầu chỉ đóng góp 9 - 10% GDP, sau đó có tăng lên, nhưng vẫn còn khá khiêm tốn so khu vực doanh nghiệp FDI, đóng góp tới 22% GDP. Nguyên nhân là vì, khoảng 95 -96% số doanh nghiệp tư nhân là doanh nghiệp vừa, nhỏ và siêu nhỏ, có tiềm lực hạn chế.

Bên cạnh đó, cơ cấu kim ngạch xuất khẩu cũng cho thấy sự lệch pha: Khu vực doanh nghiệp FDI ngày càng chiếm tỷ trọng lớn, trong khi khu vực doanh nghiệp nội địa lại giảm (tương tự đối với nhập khẩu).

Việt Nam là nền kinh tế mở hoàn toàn; tổng kim ngạch xuất nhập khẩu tương đương với GDP, vì vậy, vị thế của khu vực kinh tế tư nhân trong bối cảnh cạnh tranh quốc tế, cần được đặc biệt lưu tâm, nhất là khi Mỹ đang áp dụng các biện pháp thuế đối ứng.

Do đó, chúng ta cần thay đổi tư duy và cấu trúc phát triển để khu vực kinh tế tư nhân có thể lớn mạnh, tránh bị ảnh hưởng tiêu cực bởi các rào cản thuế quan.

Một yếu tố khác đó là tỷ lệ doanh nghiệp đăng ký thành lập và doanh nghiệp giải thể, rút khỏi thị trường đang ngày càng tiệm cận nhau. Điều này, phản ánh môi trường kinh doanh vẫn còn nhiều khó khăn, cho thấy Việt Nam cần điều chỉnh chính sách.

“Trong bối cảnh đó, việc Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết 68 với quan điểm coi khu vực kinh tế tư nhân là lực lượng trung tâm của nền kinh tế - là rất kịp thời và cần thiết. Dù khu vực này hiện còn yếu, nhưng chính vì thế, lại càng cần được hỗ trợ để vươn lên”, PGS. TS. Trần Đình Thiên nói.

PGS. TS. Trần Đình Thiên nhấn mạnh: “Những tư duy kiểu “quản không được thì cấm” cần phải chấm dứt. Trước đây, chính sách chưa thực sự hướng đến thị trường hay hỗ trợ khu vực tư nhân; bây giờ, cần phát triển đồng bộ các loại thị trường (thị trường nguồn lực, thị trường đất đai, tài chính…).

Bên cạnh đó, cải cách thể chế kinh tế và pháp lý, cần được đẩy mạnh; cần chấm dứt tư duy “xin - cho” từ dưới lên, vốn gây rủi ro cho doanh nghiệp và cho cấp dưới. Tư duy cải cách, phải từ trên xuống, rõ ràng và dứt khoát. Khi tư duy đã thống nhất, thì việc triển khai chỉ cần đồng bộ và nhất quán.

Đến thời điểm hiện tại, không còn lý do gì để không “mở hết cỡ” cho khu vực kinh tế tư nhân. Đồng thời, chúng ta cần mạnh dạn loại bỏ các hệ thống pháp lý, cơ chế, chính sách cũ kỹ, lỗi thời, vì chúng không còn phù hợp để thúc đẩy phát triển.

Chúng ta cần thiết lập một hệ thống mới, hiện đại, phù hợp với yêu cầu của khu vực tư nhân để họ có cơ hội vươn lên. Đặc biệt, trong bối cảnh hiện nay, doanh nghiệp tư nhân có thể mạnh dạn đề xuất những sáng kiến đột phá”.

Nghị quyết 68 xác định rõ, kinh tế tư nhân là một trong những động lực quan trọng nhất của nền kinh tế

Nguyên Viện trưởng Viện Kinh tế TP. HCM, TS. Trần Du Lịch cho rằng, bên cạnh Nghị quyết 68, chúng ta đã có các nghị quyết 57, 59 và 66. Đây được xem là “bộ tứ trụ cột” tạo nên một chỉnh thể chiến lược nhất quán - một bước ngoặt quan trọng trong tư duy hoạch định chính sách quốc gia, mở ra thời cơ để đất nước bứt phá trong kỷ nguyên mới.

Với “bộ tứ trụ cột”, Việt Nam đang đứng trước cơ hội lớn để tăng tốc và phát triển mạnh mẽ. Tuy nhiên, để triển khai thành công, điều kiện tiên quyết đó là phải thực hiện một cuộc cách mạng trong sắp xếp, cải cách bộ máy nhà nước. Việc tổ chức lại bộ máy một cách tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả - là nền tảng để hiện thực hóa tầm nhìn chiến lược mà “bộ tứ trụ cột” đề ra.

Khi được triển khai đồng bộ và hiệu quả, những nghị quyết đó, sẽ góp phần xây dựng một nhà nước thực sự kiến tạo và phát triển. Có thể nói, chưa bao giờ chúng ta có được một thời cơ lớn như hiện nay.

“Riêng đối với Nghị quyết 68 về phát triển kinh tế tư nhân, văn kiện đã xác định rõ: Kinh tế tư nhân là một trong những động lực quan trọng nhất của nền kinh tế. Có thể thấy, thái độ và cách nhìn nhận của chúng ta đối với khu vực kinh tế tư nhân, đã có sự thay đổi căn bản”, TS. Trần Du Lịch thông tin.

Nhiều rào cản “kìm hãm”

Trên hành trình thực hiện Nghị quyết 68 về phát triển kinh tế tư nhân, nhiều doanh nghiệp tư nhân vẫn đang đối mặt với những rào cản về thể chế, pháp lý, hạn chế tiếp cận nguồn lực và tâm lý e ngại bị hình sự hóa trong quá trình sản xuất, kinh doanh.

Chủ tịch Hội Lương thực Thực phẩm TP. HCM, Chủ tịch Tập đoàn Tân Đông Hiệp, bà Lý Kim Chi cho rằng, mặc dù môi trường pháp lý dành cho doanh nghiệp đã đạt được nhiều dấu mốc quan trọng trong quá trình xây dựng pháp luật và tạo lập môi trường kinh doanh, mang lại một số kết quả tích cực; tuy nhiên, hệ thống thể chế vẫn đang đối mặt với không ít thách thức.

Trong đó, quy định pháp luật chồng chéo, chính sách thay đổi quá đột ngột, cùng với cơ chế thực thi thiếu minh bạch, đang trở thành những rào cản nghiêm trọng đối với doanh nghiệp.

Ở một số lĩnh vực, doanh nghiệp vẫn cảm nhận rằng, tư duy quản lý theo hướng “không quản được thì cấm”, thay vì tư duy kiến tạo. Đây chính là rào cản lớn nhất khiến doanh nghiệp tiếp tục gặp khó khăn trong quá trình thực thi pháp luật và phát triển sản xuất, kinh doanh.

Bà Lý nêu: “Việc cấp thiết hiện nay là phải xóa bỏ ngay các rào cản, đúng với tinh thần của Hiến pháp “Người dân được làm những gì pháp luật không cấm”. Bên cạnh đó, chúng ta cần loại bỏ các điều kiện kinh doanh chồng chéo, bất hợp lý.

Hỗ trợ doanh nghiệp, không chỉ dừng lại ở các khoản vay, mà phải mở rộng ra các chính sách đảm bảo quyền bình đẳng trong sản xuất, kinh doanh, tạo điều kiện để doanh nghiệp phát triển ổn định, bền vững và cùng đóng góp vào sự phát triển chung của nền kinh tế”.

Chủ tịch HĐQT Tập đoàn Vietravel Nguyễn Quốc Kỳ cho rằng, hiệu quả của chính sách, cần được đo lường bằng tốc độ đi vào thực tiễn, được triển khai trong cuộc sống.

Hiện nay, chúng ta đã có “bộ tứ trụ cột”, gồm các nghị quyết 68, 57, 59 và 66. Tuy nhiên, rào cản lớn nhất vẫn là bộ máy cũ, hoạt động theo kiểu cơi nới, chắp

vá. Do đó, chúng ta cần tính toán lại toàn bộ hệ thống thể chế, tổ chức và con người.

Theo Chủ tịch HĐQT Tập đoàn Vietravel, doanh nghiệp tư nhân hiện vẫn còn yếu và phân tán, tồn tại nhiều hạn chế mang tính căn cơ. Trong đó, có 6 điểm yếu mang tính "chí tử" - đang cản trở sự phát triển bền vững của khu vực này:

Trước hết là tình trạng thiếu vốn và khó tiếp cận các nguồn tài chính, khiến doanh nghiệp không đủ lực để mở rộng quy mô hay đầu tư chiều sâu;

Năng lực quản trị của nhiều doanh nghiệp còn yếu, chưa theo kịp với yêu cầu hiện đại hóa dẫn đến hoạt động thiếu hiệu quả, khó thích ứng với thị trường biến động;

Nguồn nhân lực trong khối doanh nghiệp tư nhân đang là một điểm yếu đáng kể, khi chất lượng lao động chưa đáp ứng được yêu cầu về chuyên môn, kỹ năng và tác phong công nghiệp;

Việc thiếu đầu tư cho đổi mới sáng tạo, khiến sản phẩm, dịch vụ của doanh nghiệp thiếu sức cạnh tranh, chưa tạo được sự khác biệt trên thị trường;

Các doanh nghiệp thiếu sự liên kết trong chuỗi giá trị, thường hoạt động đơn lẻ, manh mún dẫn đến hiệu suất thấp và khó vươn ra thị trường rộng lớn;

Sự hạn chế trong hiểu biết pháp luật, khiến nhiều doanh nghiệp gặp khó trong việc tuân thủ quy định, hoặc tận dụng chính sách hỗ trợ, thậm chí dễ rơi vào rủi ro pháp lý...

Đó chính là những nguyên nhân khiến chính sách triển khai chậm, không hiệu quả. Doanh nghiệp tư nhân muốn "bước ra không bị trúng gió", thì cần một "bộ đệm" hỗ trợ định hướng, tránh đi sai đường.

Tình trạng quy định pháp luật chồng chéo, chính sách thay đổi quá đột ngột, cùng với cơ chế thực thi thiếu minh bạch - đang trở thành những rào cản đối với doanh nghiệp

Giao trọng trách cho DN

Phát biểu tại diễn đàn, dưới góc nhìn pháp lý, Luật sư Trương Thị Hòa nhấn mạnh đến yếu tố an toàn pháp lý.

Theo bà Hòa, 4 nghị quyết trụ cột chúng ta đang có, đã kịp thời phát hiện, phân tích và nhận định đúng những "điểm nghẽn" trong hệ thống thể chế, từ đó mở ra cơ hội để tháo gỡ các rào cản - đang cản trở sự phát triển của doanh nghiệp, nhất là khu vực kinh tế tư nhân.

Những rào cản đó, phần lớn xuất phát từ thủ tục hành chính rườm rà và các quy định pháp luật đã lỗi thời, không còn phù hợp với thực tiễn phát triển của nền kinh tế. Chính vì vậy, việc rà soát lại toàn bộ các văn bản pháp luật để sửa đổi, bổ sung - là yêu cầu cấp thiết. Khi tháo được rào cản, mới có thể thực sự giao được trọng trách cho doanh nghiệp.

Mục tiêu đến năm 2030, có 2 triệu doanh nghiệp, giải quyết việc làm cho khoảng 84 - 85% lực lượng lao động, đóng góp 55% GDP và tiến tới 65% trong những năm tiếp theo - là một mục tiêu rất lớn. Trọng trách đặt lên vai khu vực kinh tế tư nhân, không hề nhỏ, bởi đây là lực lượng tiên phong trong đổi mới

sáng tạo và là động lực quan trọng nhất của nền kinh tế, như đã được nêu rõ trong Nghị quyết 68.

Điều đặc biệt đáng chú ý đó là tinh thần không hình sự hóa các quan hệ kinh tế - dân sự, không chỉ đối với khu vực tư nhân, mà đối với toàn bộ nền kinh tế; điều này, mang ý nghĩa rất lớn. Vì trong môi trường kinh doanh, nếu không có sự an toàn pháp lý, thì doanh nghiệp sẽ không thể yên tâm hoạt động, không dám đầu tư hay mở rộng quy mô. Sự an tâm - là điều kiện tiên quyết để doanh nghiệp phát triển bền vững.

Trong những tình huống pháp lý nằm ở ranh giới giữa xử lý hành chính - dân sự và xử lý hình sự, chúng ta cần ưu tiên chọn hướng xử lý không hình sự. Nếu phải xử lý bằng hình sự, thì chúng ta cần đặt trọng tâm vào việc khắc phục hậu quả kinh tế trước. Đồng thời, hoạt động thanh tra, kiểm tra của Nhà nước, cần được đổi mới theo hướng hỗ trợ và cảnh báo để doanh nghiệp kịp thời điều chỉnh, thay vì chờ đến khi sai phạm xảy ra rồi mới xử lý.

Từ đó, việc đào tạo và nâng cao trình độ, đạo đức công vụ của đội ngũ công chức, viên chức - là điều vô cùng cần thiết. Họ cần trở thành lực lượng phục vụ người dân, doanh nghiệp, bảo vệ quyền tự do kinh doanh và quyền sở hữu tài sản, theo đúng tinh thần của Hiến pháp.

Hiện nay, quy định mỗi năm chỉ thanh tra doanh nghiệp không quá 1 lần, thực hiện thanh tra chủ yếu qua phương thức trực tuyến và chỉ kiểm tra đột xuất khi có dấu hiệu vi phạm - là một bước đi đúng đắn, tạo sự yên tâm cho cộng đồng doanh nghiệp. Hoạt động kiểm tra, cần được hiểu là để giúp doanh nghiệp không mắc sai phạm, chứ không nhằm hình sự hóa các quan hệ kinh tế - dân sự.

Bà Hòa kiến nghị, chúng ta cần tiếp tục rà soát, sửa đổi và bổ sung Bộ luật Hình sự, Bộ luật Tố tụng hình sự, để thể chế hóa đầy đủ và rõ ràng hơn nguyên tắc này. Chỉ khi nào, pháp luật thực sự là “bệ đỡ” - là hành lang an toàn cho hoạt động kinh tế, thì khi đó, doanh nghiệp mới có thể mạnh dạn đầu tư, đổi mới và phát triển.

Theo TS. Trần Du Lịch - “linh hồn” của Nghị quyết 68 và Nghị quyết 198 - chính là “gỡ rào cản và giao trọng trách” cho khu vực kinh tế tư nhân và việc giao trọng trách là điều rất cần thiết.

Để làm được điều này, theo TS. Trần Du Lịch, trước hết, chúng ta cần có sự quản lý chặt chẽ nhằm giảm thiểu rủi ro; trước khi giao nhiệm vụ, cần phải đánh giá kỹ năng lực về tài chính và khả năng thực thi của doanh nghiệp.

Ngoài ra, chúng ta cần có cơ chế giám sát chặt chẽ trong quá trình thực thi dự án. Việc chúng ta giao cho khu vực kinh tế tư nhân, không có nghĩa là khoán trắng; vẫn phải có trách nhiệm giám sát nghiêm ngặt, nhất là trong quá trình triển khai dự án.

Trần Du Lịch nhấn mạnh: “Trong suốt quá trình thực hiện nội dung các nghị quyết, cơ quan quản lý nhà nước phải có trách nhiệm đồng hành, hỗ trợ và cùng doanh nghiệp vượt qua khó khăn. Nếu làm tốt các yếu tố trên, chúng ta cần mạnh dạn giao trọng trách cho doanh nghiệp tư nhân, đồng thời các cơ quan nhà nước phải là điểm tựa vững chắc để họ triển khai công việc”.

Sau nhiều năm đóng vai trò là “động lực quan trọng” thúc đẩy tăng trưởng, tạo việc làm và đóng góp ngân sách nhà nước, khu vực kinh tế tư nhân đang được kỳ vọng - sẽ tiếp tục vươn lên, trở thành một trong những trụ cột vững chắc của nền kinh tế quốc dân. Đặc biệt, khi “bộ tứ nghị quyết trụ cột” tạo nên một chỉnh thể chiến lược nhất quán - đó sẽ là một bước ngoặt quan trọng trong tư duy hoạch định chính sách quốc gia, mở ra thời cơ để đất nước bứt phá trong kỷ nguyên mới.

Hải Minh